

Gróf Bethlen Kata könyveinek katalógusa.

— Bemutatta dr. Márki Sándor a szakosztálynak 1906. szept. 26-iki ülésén. —

Gróf Bethlen Kata könyveinek alább közlendő jegyzéke a székelyudvarhelyi ev. ref. kollégium könyvtára tulajdona. *Régi irodalmunk több értékes terméke éppen csak Bethlen Kata könyvtárában volt meg, hol azokat Bod Péter látta s emléküket Magyar Athénásában számkra megőrizte; azonban az ilyen könyvjegyzékek általános művelődéstörténeti becsúek is. Fényt vetnek az illető kor felfogására s arra, mily szellemi szükségleteiket tartották leginkább kielégítendőnek.*

Gróf Bethlen Kata atyja, gróf Betlen Sámuel Küküllőmegye főispánja s Marosszék főkapitánya, már 1708 februárius 7-én meghalt. «E képen tetszett az Úr Istennek még Kisded koromban a gyámoltalan Árvák Seregébe béirni és egyszersmind mintegy előre jelül adni, hogy életemnek jobb részét Árvaságban kellene eltöltenem», írja önéletírásában. Anyja nemsokára újra nőül ment báró Haller Istvánhoz, az ország akkori prezidenséhez. Ennek fia, gróf Haller László, tehát Katának mostoha testvére, volt első férje, ki őt 1717-ben vette nőül, ámbár neki semmi kedve sem volt «ez idegen vallású személylyel való házassági életre.» Házás élete nem volt boldog; mikor ura 1719 június 1-én, 22 éves korában pestisben elhalt «minden Pápista Tzerémonia nélkül,» mintegy lelki megkönnyebbüléssel írja: «a könyörülő Isten az én Szívemnek mélységés keserűségéből lett kívánságomat megtelleyesítette, tőle Világi Életemet elválasztotta.» Özvegységben «három esztendőket és hat hónapokat» töltött s 1722-ben, pünkösd után való kedden új frigyre lépett. Széki gróf Teleki Józsefben — mint írja — «egy igaz Hitben Vallásban egy szívvvel és szájjal tisztelhetem az Én Teremtő Istenemet az Én Édes Férjemmel,» de ez a boldogsága sem tartott sokáig; mert ura 1732 november 1-én meghalt s a szerencsétlen aszszony, ki csak nemrégiben vesztette el gyermekeit, úgy maradt, «mint a megszedett szőlőben való kunyhó, egyedül.» Hátralévő éveit Sorostélyon, Fogarasban, főleg azonban a teljesen unitárius Hévizen töltötte, hol református eklézsiát állított, melynek első papja 1743-ban Bod Péter lett. Özvegysége idejében irodalmi munkálkodással is foglalkozott, melynek egyik kortörténeti becsú terméke *Önéletírása*.

Bennünket a közelebről *könyvgyűjtő* Bethlen Kata érdekel. Valószínűleg második ura, Teleki József gr. keltette föl benne a könyv érdekét. Nekki magának is szép könyvtára volt, mely később a nagyenyedi kollégium tulajdonába került.

Más időtöltése könyvek olvasása.
Imádsága után ez az ő szokása.
Biblia az első s a magyarázása,
Azután a többek, szokott gyakorlása
Nagy Bibliotékát e végre állata,
Ez az áldott asszony a gróf Bethlen Kata,
Jó magyar könyveket valahol kaphata
Nagy áron magának mindjárt felváltata.

Igy írja róla Bod.¹ Könyveit egyformán köttette, «nevét Á(rva) B(ethlen) K(atá)val sarkára jedzette.»² Könyvtárát azután élete vége felé a nagyenyedi Bethlen-kollégiumnak adományozta, hol aztán a nagy-lelkű adományozótól a könyvtár gyarapítására hagyott összegből azt tovább fejlesztették; 1800-ban pl. a Bethlen Kata-féle «Magyar théka» könyveinek száma 520 darabra rugott.³ Pótolhatatlan veszteség, hogy 1849-ben a híres könyvtár az oláh dúlás áldozatává lett.

Bethlen Kata könyvtáráról tudtommal két katalógus maradt fenn; mindkettőt Bod Péter állította össze. Az elsőt⁴ 1752-ben Halmágyi István kérésére, ebben 221 szerzőtől 344 munkának címét közli; ez a jegyzék azonban a könyvek címeit hiányosan vagy körülírva közli, miért, mint forrásmunkának csekélyebb értéke van.⁵ A másik katalógus, melyet alant közlünk, a következő címet viseli: *Árvá B(ethleni) Bethlen Kata Széki Teleki József úr özvegye könyveinek laistroma*, melyet a katalógus utolsó lapján olvasható bejegyzés szerint 1747-ben írt. «Találtatnak az Laistromban November 24. napjáig 1747-dik esztendőben 263 darab könyvek;» tényleg azonban ennél több mű van benne feljegyezve, összesen 332 mű 337 kötetben. Ezt a katalógust is Bod Péter készítette. Jól ismert kézírata mindenben magán hordja a tudós és gondos udvari prédikátor kezét, a katalógus végére fűzött

¹ Bod Péternek Bethlen Kata felett tartott beszéde: Tiszta fényes drága bibor stb. Kolozsvár, 1762.

² Bod Péter: Magyar Athénás. 43—44. lapján.

³ Benkő Ferencz: Parnassusi Időtöltés VII. db. 31. l. felsorolván a nagyenyedi kollegium különböző «théka»-it, többek között így ír. «2. Méltóságos R. Sz. B. Gróf Teleki József úrnak, a gróf Bethlen Kata asszony férjének és a kol-

legiumnak sok ideig volt curatorának ajándéka, az ugynevezett Telekiana théka.» Bethlen Katáé más. P. Szathmáry Károly: A gyulafehérvár—nagyenyedi Bethlen-főtanoda története. Nagy-Enyed, 1868, 285. l.

⁴ Czim és szöveg 1—30. l. Meg van a Teleki-könyvtárban Marosvásárhelyt 12. sz. a.

⁵ Sámuel Aladár: Bod Péter élete és művei (Budapest, 1899.) 217—218. l.

titulorum lajstrom beosztására megegyezik az *Athénás* osztályozásával és Bod saját könyvtára jegyzékével.¹ A két katalógus adatainak eltérését eléggé magyarázza a készültök között lefolyt idő. Különben mind a két katalógus amaz évek alatt készült, melyeket Bod Péter Homorodhéziven 1743—1749-ben, mint Bethlen Kata udvari papja töltött. Bod ugyanis 1743 december 23-án ment Enyedről kegyes patrónája hívására udvari papjának s 1749 szeptember 26-án búcsúzott el egyházától és udvari papságától.² Gróf Bethlen Kata korának valódi öntudatos könyvgyűjtője volt, valóságos műkedvelő, ki könyvei gyűjtésére számos tudós emberrel áll összeköttetésben, ki egy-egy ritkább vagy szebb munkáért szívesen hoz áldozatot, ki könyveit gondosan és szépen köttette és azokat Ex-Librisével³ pontosan megjegyezte. Könyveinek szeretete volt egyik oka

A. B. BETHLEN KATA G. TELEKI JÓ'SEF Özvegye Könyvei közzül való.

Bethlen Kata könyvjelzője.

arra is, hogy a tudós könyvszerzőt, Bod Pétert, udvarába hívta, ki annál jobban megfelelehetett e bizalomnak, mert maga is gyűjtő, könyvkedvelő, jó ízlésű és nagy tudományú férfiú volt. Az árva Bethlen Katának könyvein kívül a tudományoknak is hasznára volt és a könyvet nem csak gondozta, hanem forgatta is és így úrasszonyának mint könyvtárnok és irodalmi mentor, egyaránt szolgált. Innen már csak egy lépés van a tudomány szeretetéig s Bethlen Kata ezt a lépést is megtette. Neki a könyv lelki szükség, a vele való foglalkozás napi dolgává lett. Főleg végrendeletének könyvtárára vonatkozó része mutatja, hogy az ő életében a könyv mit jelentett. Neki *drága* érték volt s azt akarta, hogy halála után is *drága* érték maradjon. Második ura ajándéka mellé a nagyenyedi főiskolának hagyományozta ő is a maga könyvtárát, hol a nemes *Benkő* szerint csakugyan *drága* ajándékként tiszteltetett. Végső akarataiban⁴ könyveiről (Fogarason, 1753 januárius 26-án kelt rendelkezésében) így gondoskodik:

¹ *Magyar Könyvszemle* 1884. 56—8. l.

² *Sámuel Aladár*: Bod Péter 25, 37. l.

³ Eredetije a kolozsvári ref. kollegium könyvtárában őrzött *Várad* *Disputatio* címlapjának hátára ragasztva. A be-

jegyzés szerint e könyvet 1770 április 24-én vásárolták 60 dénárért.

⁴ Eredetije széki gróf Teleki László (a gyömrői) levéltárában az Erdélyi Nemzeti Múzeum őrizetében.

Tetszván az Ur Istennek engemet búnes szolgálóját sok és nehéz terhes nyavalyákkal meglátogatni, minthogy 1752. esztendőtt többire nehéz sulyas fekvéssel töltöttem el, mindenkor az volt szándékom, hogy kevés magyar könyveim lévén, azok az én holtam után adassanak az nagyenyedi kolegyiom számára, minthogy kedves édes férjem G. Teleki József uram is maga könyvelt oda hagyván, tétessék az mellé. Én hozzám az én sulyas nyavalyáim között érdemem felett atyafiságát mutató kedves édes öcsém uramat G. Teleki László uramat kérvén, hogy vegye keze alá azon felyebb irt könyveimet, hogy annál is inkább elhihessem, hogy az én holtom után rendelésem szerint oda adatodik. Kedves öcsém uram is ezen kívánságomra is mutatá atyafiságát én hozzám és keze alá vette egy nagyobbacska ládában és egy kisebbben. De minthogy az veszett világban az embereknek sokféle csalárdságát az Ur Isten megismertette én velem, úgy látom, hogy az jóért többire gonoszszal fizetnek, nehogy az én hozzám mutatott igaz atyafiságáért kedves édes öcsém uramnak kedvetlensége származzék, arra nézve kívántam ezen levelemben megírni igaz lelkem szerint, hogy azon ládákban semmi egyéb nincsen az könyveknél; sőt írhatom idvezűllendő lelkemre, melyel Krisztus ítélőszéke előtt is kívánok megjelenni, hogy kedves öcsém uramnál én egyebet ezen könyveknél semmiféle portékát le nem tettem, annál is inkább pénzt. Ezen írásra ugyan nem kellett volna nékem mennem, de ez világnak mostohaságát látván, az keserített ezen írásra.

A katalógus eredetileg negyedréttben félbörkötésű és két részből áll. Az első a szerzők betűrendjében összeállított könyveknek fölsorolása (1—69 l.), a másik afféle tárgyi katalógus (70—90 l.) A könyvek túlnyomó nagy része teológiai, köztük több unikum. Nem adja mindenkor a könyv teljes címét, a mit különben más, e korbéli magyar könyvjegyzékeknél is hiába keresnénk, de a könyveknek közölt leírása a szerzőre, a nyomtatási helyre s időre vonatkozólag csaknem kivétel nélkül hiteles.

A katalógus czime: Árva B. Bethlen Kata Széki Teleki Josef ur özvegye könyveinek Laistroma.

A czimlap második oldalán a következő két mottó olvasható: «Pred. XII. 14. 15. A sok könyveknek olvasása fáradságára vagyon a testnek. A dolognak summája ez: Az Istent féljed és az ő parantsolatit megtartsad, mert ez az embernek Mindene.» A második így hangzik: «Seneca. Jó könyveket mindenkor olvass, hogy magadnak az életbeli sok pestis ellen és a halál félelme ellen valami segítséget szerezz.»

Következik a katalógusnak a szerzők betűrendbe szedett névsora szerint leirt része.

*

Alvintzi Péter. 1. Postillái. Kassán [1633.] 1634. 4. részben. 2 tomusban. 628. 634.¹

— 2. Uti prédikációja. Kassán 1632. 4. r. 619.

— 3. Feleleti a Pázmány Péter mocskolódó leveleire. 8. rész.² 414.

Amerikából az Evangéliom terjedéséről írott levelek. Kolozsvár 1694. 8. r. 1455.

Apafi Mihály, a Vendelismusnak keresztyén isteni tudományról írott könyveinek magyarra való fordítása. Kolozsvár 1674. 4. r. 1161.

¹ A vastagon nyomott számok *Szabó Károly* RMK. első kötetére utalnak.

² Egyetlen példáját sem ismerjük. (Debreczen 1609.)

- Apáztai Tsere János* Magyar encyclopediája. Ultrajecti 1653. 12. részben. 876.
- Aranyos ABC*, vagy Imádságos Könyvetske. 12. részben. Más ugyanaz nyomtatott Kolozsvár 1747. 12. r.
- Arnd János* igaz keresztyénségről írott könyvei, mellyek magyarra fordítottak Szabó János által. Jénában 1741. 8. r.
- 2. Paraditsom kertetskéje, vagy minden alkalmatosságokra rendeltetett buzgó és áhitatos könyörgések. Magyarra fordította Huszt István. Nyomt. Norimberg. 1724. 12. részben.
- Áts Mihály* Boldog halál szekere. Lőcsén. 1708. 12. r. 1744.
- Augustana Confessio*: vagy a hitnek azon vallása, melly az ötödik Carolly tsászárnak bényujtatott és felosztatott 1530. eszt. Augusta várossában. Nyomt. Jenában 1740. esztendőben. 12. részben.
- Asszonyok Temetése*: vagy némely uri asszonyok felett elmondott halotti predikatiók és oráziók. Negyed részben.
- Apologijája* a réformáta ekklesiáknak, mely magyarra fordított Thussa János által. Nyomt. 1748. 8. részben.
- Bándi Sámuel* Rövid magyarátja a LXVIII. soltárra. Franekerában 1690. 12. részben. 1383.
- Bárányok vezérlése*, vagy miképpen kellyen az ifjú keresztyénnek az Ur vatsorájához járulni. Nyomt. 1736. eszt. 8. részben.
- Bartha Boldizsár*. Debreczen rövid kronikája. Debreczen. 1666. 8. rész. 1032.
- Bathai György*: Lelki próbaköve. Szebenben 1661. 8. r. 1040.
- 2. Választottak tárgya. Szebenben 1665. 8. r.¹ 1041.
- Belgica Confessio*. Lásd: Szatmári István.
- Benyitzki Péter* Magyar rithmusi. Kolozsvár. 1700. 1554.
- Báthori Mihály* Hangos trombitája. Debreczen. 1664. 8. r. 1010.
- 2. Halotti prédikációja gróf Rhédei László felett. Debreczen. 1666. 1011.
- Bethlen Miklós* élete írásban. Foliantban.
- Betlen Kata* fejedelem asszony kegyesség gyakorlására íratott könyvetske, vagy Bujdosásnak emlékezet köve. Debreczen. 1735. 12. részben.
- Bethlen Péter* temetési pompája. Váradon 1646. 4. részben. 787.
- Biblia Historia*. Nyomt. Szebenben 1748. 8. r.
- Biblia summaja*, mellynek sem eleje, sem vége. 12. részben.²
- Bodó János* Dialogismussa. Keresden 1685. 12. részben.⁴ 1333.
- Bona János* Égre kézen vezető Kalauzza, melyet magyarra fordított Huszt István. 1705. 12. r. 1701.
- Bonaventura*. Lásd Koptszáni.
- Bornemiszsza Péter* predikatiója. Detrekő. 1579. 4. r. 153.
- Borosnyai Sigmond*. Keresztyén embernek papi tisztiról s kivált a könyörgésről írt könyvetskéje. Amstelodám. 1739. eszt. 12. részben.

¹ Oldalt megjegyvezve: Egybe vagyon kötve. — A nyomtatás éve téves, mert Batai mindkét munkája 1666-ban jelent meg.

² Oldalt megjegyvezve: egybe van kötve.

³ Oldalt, *) alatt, utalás a másik lapra, hol a bibliára vonatkozólag több cím-feljegyzés olvasható.

⁴ Egyetlen példáját sem ismerjük.

- Buzinkai György* rövid oktatása, miképpen kellessék a Pestis ellen magunkat praeserválni, orvosolni. Debreczen. 1739. 12. r.
- Bölkényi¹ Filep János*: Mennyei lámpássa. 8. r.² Ultrajecti 1652. 862.
- Biblia*. Lásd Váradai Biblia.
- Lásd: Káldi.
 - Lásd: Tótfalusi.
 - Lásd: Heltai.
 - Lásd: Komáromi.
 - Heteszeri (így!) nyomtatás. Ultraj. 1730. 8. r.
 - Kilentzedszeri nyomt. Ultraj. 1747. 8. r.
 - mely Basileában nyomt. 1751. 8. r.
- Biblia Historiája* kézírásban 4. részben.
- Dálnoki Benkő Márton* Magyar Florussa. Kolozsvár. 1702. 12. részben. 1649.
- Dávid paritýája*. Henric Diest munkácskája. Magyarra fordította Uzoni Balázs. Fejérvár 1658. 8. részben. 930.³
- Debretzeni Ember Pál*. 1. Szent Siklusa. Kolozsvár. 1700. 4. rész. 1556.
- 2. Garizim és Ébál. Kolozsvár. 1702. 8. részben. 1650.
- Debretzeni K(alocsa) János*. Énekek énekének magyarázatja. Debreczen 1693. 8. részben. 1435.
- Demeter Márton*. Sz. Háromság tudományáról. Kolozsvár. 1732. eszt. 4. r.
- Deretskei Ambrus* Szt. Pál rómaiakhoz írott levelének magyarázatja. Debreczen. 1603. 4. részben. 382.
- Dobrai Tsutak Sámuel* Lelki olajja, mellyel a kísértetek között való lélek vigasztaltatik. Kolozsvár. 1730. 12. részben.
- Dobravitzai Miklós*. Redivivus Jafetkéje. Nyom. 1679. [8.] rész.⁴ 1082.
- Mással egybe van kötve. Lásd *Tzegledi Melach doctor*.
- Drégel Palánki János*, Idvesség láncza. Kassán 1667. 8. r. 1055.
- Életnek és értelemnek kenyere*, mellyben a római catholicusok vallások foglaltatik be. Nyom. 1721. eszt. 12. részben.
- Elveszett bűnös megkerestetett és megtartatott*. Magyarra fordította Buzinkai György. Amstelodám. 1735. 12. részben.
- Enyedi M(olnár) János*: Isten ígéreteinek aranybányája. Nyomt. 1665. 12. részben. 1027.
- Eperiesi Madarász Márton*. Jó élet és boldog halál oka. [Lőcse.] 1643. 12. részben. 744.
- Evangeliumok és Epistolák*, mellyeket esztendőnként minden vasárnapon és innepeken szoktak olvasni. Szebenben 1595. 12. részben.⁵
- Enyedi György*. Az ó és új testamentombéli helyeknek magyarázatjok. Fordította Torotzkai Máté. Kolozsvár. 1619. 4. részben. 494.
- Enyedi F(azekas) János*. Mennyei szó a lelki álomból való felszerkenésről Váradon 1652. 12. részben. 864.
- Fogarasi Ferencz* Kis keresztyénye. Catechismus. Fejérvár. 1654. esztend. 8. részben.⁶ 884.

¹ A kéziratban *Bölkényi*.

² Téves, mert 12°

³ Egyetlen címlap nélküli példáját ismerjük.

⁴ Szerzője Czeglédi István. A nyomtatás éve téves, mert 1669-ben jelent meg.

⁵ Egyetlen példáját sem ismerjük.

⁶ Egyetlen példáját sem ismerjük.

- Félegyházi Tamás*. 1. Uj testamentoma. Debreczen. 1586. 4. részben. 218.
 — 2. A keresztyéni igaz hitről kérdések és feleletek által való tanítása. Debreczen. 1583. 4. részben. E mellé vagyon ragasztva ismét az ő Catechismussa. 202.
- Forro Pál* Magyar Curciussa. [Debreczen.] 1619. [8°] 485.
- Franzius F.* Vad kerti, magyarra fordította Miskoltzi Gáspár. Lőcsén 1702. 8. részben. 1658.
- Freylinghusius*. Rövid summája a keresztyéni tudománynak Fordította magyarra Bél Mátyás. Hálában 1713. 8. részben.¹
- Füstölő Tsepü*, vagy hazájokban számkivetésben bujdosó vitézlő magyaroknak imádságaik. Kolozsvár. 1676. 12. részben.² 1196.
- Füsüs János*. Lásd alább a *K* betűben. [Királyok tüköre.]
- Gálszétsi István* Keresztyén igaz tudományról való könyvecskéje. Nyom. 1538. eszt. 8. részben.³ 10.
- Gál Tamás*: A romai catholica ekklesiának igazsága. Kolozsvár. 1753. 8. rész.
- Gelei Katona István*. 1. Titkok titka. Fejérvár. 1645. 4. részben. 772.
 — 2. Váltság titka első forgatékja. Várad. 1645. 4. r. 779.
 — 3. Váltság titka második forgatékja. Várad. 1647. 4. r. 799.
 — 4. Váltság titka harmadik forgatékja. Várad. 1649. 4. részben. 826.
- Gerhard János* Szent elmékedései, magyarra fordította Zollyomi Boldizsár. Bártfán 1710. 12. részben. 1772.
 — 2. Kegységnek gyakorlása vagy könyörgések. Magyarra fordította Makkai Sámuel. Kolozsvár. 1744. 8. részben.
 — 3. Hitnek paissa. Lipsiában 1712. 12. r.
- Gidófalvi János*. A kegyes léleknek Istennel való édes beszélgetései. Kolozsvár. 1744. 8. részben.
- Gratianus Rechabeus* (Kotsi János). Tizenöt dilemmák pörölye. Kézírásban. 4. részben.
- Grotius* Keresztyén vallás igasságáról irott könyvei, magyarra fordította Diószegi János. Márpurgban 1732. 8. részben.
- Gyöngyösi László*. Keresztyén vallásnak fundamentuma. Ultrajectum. 1657. 8. részben. 925.
- Gvevarai Antal*. Fejedelmek serkentő órája. Bártfán 1628. Foliantban. 566.
- Győzedelmeskedő Fegyver* vagy az igaz Magyaros Magyar Tábornak szükséges alkalmatosságira iratot könyörgések. Nyomt. 1673. a helye fel nem tétetett. 12. részben.⁴
- Göntzi György* Uj testamentoma. 4. r. Lásd *Félegyházi Tamás*.
- Gyulai Ferentz* ur felett való actiok. 1703. eszt. 4. részben.⁵
- Gyulai Ferencz* ur felett való actiok. 1743. eszt. 4. rész.
- Gyulai Kata* felett való prédikáció. 1733. eszt. 4. r.
- Hadi készület*, mely áll buzgóságos imádságokból. Szeben. 1750. 12. r.
- Haller János* Hármass historiája. Kolozsvár. 1695. 4. részben. 1470.
- Halotti prédikációk*, mellyek különböző alkalmatosságokban mondatnak el. 4. részben.

¹ Oldalt megjegyezve: a titulusban találtatik *Keresztyén*.

² Szerzője: Szántai Mihály.

³ Egyetlen példáját sem ismerjük. (Krakkó.)

⁴ Ismeretlen, Szabó Károly nem tesz említést e műről.

⁵ Ismeretlen, Szabó Károly nem tesz említést e műről.

- Hazi János* Török vallásból fordított könyve. [Envarrul Asikin.] Kassán 1626. 4. r. **556**.
- Házi Kints*. Lásd alább *Stehelin Kristóf*.
- Heltai Gáspár*. 1. Magyar Bonfiniussa. Kolozsvár. [1575.] Foliant. **118**.
 — 2. Magyar Biblia, első tomus. Kolozsvárt [1551.] 4. részben. **25**.
 — 3. A Biblia második tomussa. Kolozsvár. 1565. 4. r. **57**.
 — 4. Uj Testamentuma. 1561.¹ 4. részben. **51**.
 — 5. Vigasztaló könyvecske. Kolozsvár. 1553. 8. részben. **32**.
 — 6. Agenda. Kolozsvár. 1559. Negyed részben. **37**.
- Helvetica confessio* vagy a keresztyén igaz hitről való vallástétel. Kolozsvár. 1742. 8. r. — Ugyanaz, mely nyomt. 1743. 12. r.
- Hegyesi István*. Kegyesség nagy titka. Kolozsvár. 1686. 8. r. **1352**.
- Hermannus Franke*. Szent Írás szerint való életnek regulái. Hálában 1711. 12. részben. **1784**.
- Herbarium*. 4. részben.² **141**.
- Hunnius Miklós*nak fundamentomos tractája. 1690. 12. részben. **1398**.
 — Mással van egybekötve. Lásd hát alább alább *Meizner Boldizsár*.
- Hit* nem hit. Győrben. 12. rész.
- Horvát Ferencz*. Unitáriusok apologiájok. Kolozsvár. 1700. 4. részben. **1557**. Melléje vagyon kötve az Apologia refectionis, kézírásban.
- Historiája* a magyarországi ekklesiák üldöztetéseknek és a papok Posonba való czitáltatásoknak, tömlöczötetéseknek, gallyára való eladattatásoknak s kiszabadulásoknak. Kézírásban.
- Halotti pompás urak temetése*. Egy néhány urak felett véghez ment halotti actiók.
- Jakab* angliai király királyi ajándéka, magyarra fordította Szepsi Korotz György. Oppenheimban 1612. 12. részben. Ehez vagyon ragasztva az Bocskai István fejedelem, homonnai Druget Bálint, Mágotsi Ferentz urak epitaphiumjaik. **436**.
- Idivesség rende*. A Penitentiáról és az Ur vatsorájáról való oktatás. 12. részben.
- Jesuiták titkaik*. [Magnovaradiában] 1657. 12. részben. **926**.
- Igasság áldozatya*, vagy reggeli és estvéli közönséges könyörgések. Kolozsvár. 1745. 8. részben. — Más nyom. 1737.
- Imádságos könyvecske*, melly az úton járók és kereskedők hasznokra íratott. Jenában 1735. 12. részben.
- Intzédi Josef* ur Liliomok völgye V. Gerard János elmékedései igen szép magyarságra fordítva. Szeben. 1745. 8. részben.
- Justus Lipsius*nak a polgári társaságról írt könyvei. Nyolcz részben. 1640.³ **709**.
- Juellus*. Lásd fellyebb Apologiája a reformatusoknak.
- Ilyés András*. Szentek életéről való könyv Nagy Szombatban 1743-ban. 4. részben.
- Kalvinus János* Keresztyén religiora és igaz hitre való tanítása, mellyet magyarra fordított s kibocsátott *Molnár Albert*. [Hanovia.] 1624. 4. részben. **540**.

¹ A nyomtatás éve a colophonban 1561, de a czimlapon 1562.

² Szerzője: Melius Péter. (Kolozsvár. 1578.)

³ Téves, 1641-ben Bártfán jelent meg.

- 2. Catechismussa. Kolozsvár. 1695. 12. részben. 1468.
- Káldi György*. Vulgata deák bibliának magyarra fordítása. N. Szombatban 1732. Foliant.
- Kamarási György*. Emlékezet kövei. Száz halotti praedikációk. Kolozsvár. 1747. 4. r.
- Katekismusi* rövid oktatás az Ur vacsorájához járulók számokra s kisdedeknek. 8. r. Debreczen. 1751.
- Károlyi Péter* az Apostoli Credonak magyarázására irt prédikációi. Debreczenben 1606.¹ 8. részben. 303.
- Károlyi Gáspár* Magyar Bibliája. 8. rész, mely nyomt. 9-dszer Ultrajectumban 1747.
- Károlyi Susanna* Bethlen Gáborné fejedelem asszony halotti pompája. Fejérvárt. 1624. 4. részben. 539.
- Kegelius* Tizenkét elmélkedési, fordította Debretzeni Péter.² Bártfán 1639. 12. r. 686.
- Ismét az más formában nyomt. Kolozsvár. 1738. 8. részben.
- Kemény János* életének s az ő idejében történt dolgoknak maga által való leírása kézírásban. Folio.
- Kempis Tamás* Krisztus követéséről írott könyve, magyarra fordította Pázmány Péter. Nagy Szombat. 1738. 12. részben.
- Keresszegi István*. Prédikációknak tárháza. Várad. 1630.³ 4. részben. 708.
- Kereszturi Pál*. 1. Csecsemő keresztyénje. Kolozsvár.⁴ 1638. 4. r. 678.
- 2. Egyenes ösvénye. Várad. 1655.⁵ 4. r. 879.
- 3. Lelki legeltetése. Váradon 1645. 4. részben. 780.
- 4. Menyei társalkodás, vagy a bűnös embernek Istennel való beszélgetése. Kolozsvár. 1722. 12. részben.
- 5. Felserdült keresztyénje. Váradon 1631.⁶ 4. r. 722.
- Keresztyén Seneca*, vagy a Seneca írásiból ki szedegetett keresztyén virágok. Bétsben 1740. 12. részben.
- Kerti veteményekről* írott könyv. Kolozsvár. 1733. 8. r.
- Ketskeméti János* Dániel prófecziájára írott magyarázatja. Debreczen. 1621. 4. r. 510.
- 2. Három nevezetes Innepekre való prédikációji. Debreczen. 1615. 8. r. 455. — Mással vagon egyben kötve. Lásd: *Margitai Péter* Prédikációi.
- Királyok tüköre*, mely iratott *Füsüs János* által. Bártfán 1676.⁷ 8. r. 549.
- Kitonits János*. Rövid igazgatás a törvény folyásiról. (Lásd alább *Tzikó Mihály*.) 1647. 4. részben. 791.
- Komáromi Csípkés] György*. Igaz hit. Szebenben 1666. 4. r. 1042.
- 2. Pápistaság ujsága. Kolozsvár. 1670.⁸ 8. r. 1115.
- 3. Bibliája. [Leyden.] 1685. 8. részben. 1336.
- Koltsár György* Postillája. Bártfán 1579. 4. r. 150.

¹ A nyomtatás éve téves, mert 1600-ban jelent meg.

² V. ö. RMKI. 686. és 695. jegyzete.

³ A nyomtatás éve téves, 1640-ben jelent meg. (MDCXXXX.)

⁴ Nyomtatási helye nem Kolozsvár, hanem Gyulaféjérvár.

⁵ A nyomtatás éve téves, 1653-ban jelent meg.

⁶ A nyomtatás éve téves, 1641-ben jelent meg.

⁷ A nyomtatás éve téves, 1626-ben jelent meg.

⁸ A nyomtatás éve téves, 1671-ben jelent meg.

- Komáromi István.* Az úri imádságnak magyarázatja. Várad. 1651. 8. r. 853.
- Koptszáni Bonaventura* elmékedései. [Bécs] 1634. 8. r. 632.
- Korholt Kristian* Sullyos papi terhe, magyarra fordította Vasonyi Márton. Jenában 1726. 8. rész.
- Kováts János.* A magyar krónikának rövid summája. Poson. 1742. 4. részben.
- Kristus Urunk* szenvedésének rövid Históriaja, a mind szokott énekeltetni, írta le Sz. Páli István kántor.
- Köleséri Sámuel.* 1. Szent írásra vonatott fél keresztyén. Debreczen. 1677. 8. részben. 1209.
- 2. Arany alma. Debreczen. 1673. 8. r. 1144.
- 3. Idvesség sarka. 8. r.¹
- Körösi Mihály.* Új testamentumra mutató tábla. Debreczen. 1739. 12. r.
- Kösziklára épült ház.* Lásd feljebb: *Historiája* a magyarországi ekklesiák üldöztetésének.
- Kun István.* Hét napi uti-társ. Kolozsvár. 1677. 8. részben.² 1214.
- Kosa János* Catechesise. Szebenben 1747. 8. r.
- Kemény János* Gileád balsamuma. Sáros Patakon 1659. 4. r. 947.
- Lámpe* Gileádi Balsamonnya a döghalál ellen, magyarra fordította Bányai István. Franekera. 1741. 8. r.
- 2. Kegyelem szövetségének tiikában való bévezetés, magyarra fordította Tatai Ferencz. Debreczen. 1744. 12. r.
- Lázár János* okos teremtt állatya, vagy a teremtésnek rendi szerint való hét napi imádságok. Kolozsvár. 1745. 8. r.
- Lépes Bálint.* Pokol és menyország tüköre. Prágában 1617. 4. részben. 476.
- Liturgia,* vagy az Ur vacsorája kiszolgáltatása módjáról. 1655.³ 8. részben. 933.
- Laskai János.* Cito! longe! tarde! vagy annak a kérdésnek meghatározása: szabad-e a Pestis előtt futni? Lótsén 1638. 8. részben.⁴ 682. Lásd *Tzanaki Máté.*
- Lukáts Rikárd:* A hónapnak minden napjaira való keresztyéni elmékedések. Debreczen. 1748. 8. részben.
- Lipsius.* Lásd *Justus.*
- Lelki álomból való felserkentés.* Váradon. 1652. 8. rész. 864. Lásd felyebb: *Enyedi János.*
- Magyar Tábor.* Lásd felyebb: *Győzedelmeskedő* fegyver.
- Maier János:* Pápista vallásra hajlott lutheranusok lelkek esméretinek kínja. Hamburg. 1690. 12. r. 1399. — Mással vagyon egyben kötve. Lásd hát *Meizner* Boldizsár.
- Makula nélkül való tükör.* N. Szombatban 1746. 4. részben.
- Manni János.* Paraditsomnak s Gehennának örökkévalóságáról. Kolozsvár. 1712. 12. részben.
- Margitai Péter.* 1. Temető prédikációi. Debreczen. 1632. 8. r. 607.
- 2. Uri imádságra irott prédikációi. Debreczen. 1616. 8. r. 464.
- 3. Jónás proféta magyarázatja. Debreczen. 1621. 8. r. 512.

¹ Szabó K. e munkának két kiadását említi. Sárospatak. 1666. (I. 1038.) Debreczen. 1676. (I. 1189.) Az utóbbinak egyetlen példáját sem ismerjük.

² Téves, mert 12°.

³ A nyomtatás éve téves, 1658-ban Sárospatakon jelent meg.

⁴ Egyetlen példája sem ismeretes.

- Magyar Lexikon*, az az a Szent Írásban előforduló példázatoknak magyarázatja. Kolosvár. 1746. 4. részben.¹
- Maróti György* Aritmetikája, vagy számvetésnek mestersége. Debreczen. 1743. 12. részben.
- Martirok* koronája. Lásd alább *Szőnyi István*.
- Martonfalvi György* Tanító és czáfólo theológiája. Debreczen. 1679. 12. részben. 1231.
- 2. Keresztyéni inneplés. [Koloszvár. 1700.] Vagyon adva a Síklus mellé. Lásd hát *Debreczeni Ember Pál*.
- Markó István*. Bányász csákánya. 1668. 4. részben. 1072. Lásd alább *Vásárhelyi*.
- Mediesi Pál* Lelki Abécéje. 1684. Keresden. 8. részben. 1319.
- 2. Dialogus politico ecclesiasticus. Bártfán 1650. 4. részben. 831.
- 3. Szent atyák öröme. Fejérvár. 1640. 4. részben. 701.
- 4. Praxis pietatis. Kolozsvár. 1677. 8. részben. 1215.
- 5. Égő szövétnek. 1645. 8. r. 774.
- 6. Hét napi együtt beszélgetés. Debreczen. 12. r.²
- Meizner Boldizsár* Catholicus válaszi az Esauiták eretnek kérdésekre. 1690. 12. részben. 1397. — Ehez van kötve *Hunnius Miklós* és *Májer János*.
- Melius Péter* Sz. János menyei jelenésének magyarázatja. Várad. 1568. 4. r. 69.
- 2. Válogatott prédikációk. Debreczen. 1563. 4. r. 54.
- 3. Igaz keresztyénségnek rövid fundamentuma. Debreczen. 1569. 4. r.³ 72.
- Melotai Nyilas István*. 1. Sz. Háromság tüköre. Debreczen. 1622. 4. r. 521.
- 2. Agenda. Debreczen. 1634. 8. r. 633.
- 3. Agenda a Sakramentumok kiszolgáltatásokról rövidebben. Kolosvár. 1733. 8. r.
- 4. Irtovány. [Debreczen. 1617.] 4. rész. 474.
- Mihalko János*. Az örök életnek szép nyári idejéről való könyvecske. [Bártfa.] 1603. 8. r.⁴ 381.
- Mikolai Hegedüs János*. Istenes cselédeknek lelki prebendájok. Szentek napi száma. Mennyei igasság tüzes oszlopa. Biblia tanui. Trajek. [Utrecht.] 1648. 8. részben.⁵ 812—815.
- Miskoltzi Gáspár*. Angliai independentismus. Ultrajecti. 1654. 12. részben. 893.
- Miskoltzi Ferencz*. Chirurgicali uti társ, mellyben az anatomia, sebkötés és vágás s. a. t. tanítatnak. Győrben 1742. 8. részben.
- Molnár Albert* Heidelbergában a Jubileusra íratott collectája. Oppenheimban 1618. 4. r. 482.
- 2. Summum bonum. Kolozsvár. 1701. 8. részben. 1628.
- Müller* Lelki nyugasztaló óráji, magyarra fordította Szentzi Fekete István. [Lőcse év n.] 12. részben. 1601.

¹ Szerzője Bod Péter.

² Szabó K. e munkának két kiadását említi. Debreczen. 1637. (I. 668.) Debreczen 1661. (I. 972.) Az utóbbinak egyetlen példáját sem ismerjük.

³ Egyetlen példáját sem ismerjük.

⁴⁻⁵ Téves, mert 12°.

- Melianus Gnatereth.* Igasság paissa, mellyel a Kristustól szereztetett sakramentomi sz. vatsora felől való tudományt erősíti. Miaburgban 1741. Nyolczad részben.
- Nádányi János.* Kerti dolgok leírása, fordítotott Mizald Antal munkájából. Kolosvár. 1669. 4. r. **1087.**
- Nádudvari Péter* Predikatziói a keresztyéni hitnek ágazatáról. Kolosvár. 1741. 4. r.
- Nádudvari Péter.* Idvesség uta kézírásban, mely azután kinyomtatott. 4. részben.
- Nagyari Benedek.* Igaz vallásu keresztyén. Váradon 1651. 8. r. **825.**
- Nánási István.* Szű titka. Kolozsvár. 1670. 4. r. **1103.**
- Németi Mihály* Prédikációi. Kolozsvár. 1675. 4. r. **1179.**
- 2. Dominikalis prédikációk todalékja. Kolozsvár. 1686. 8. r. **1353.**
- 3. Az örökké való egy Isteni állatban lévő három személyeknek mutató tüköre. Kolozsvár. 1673. 12. r. **1150.**
- 4. Halotti centuria. Kolozsvár. 1686.¹ 8. r.
- 5. Mennyei tárház kultsa, imádságos könyv. Debreczen. 1741. 12. r.
- 6. Sz. David Psalteriuma. Kolozsvár. 1679. 12. r. **1234.**
- Neumann Gáspár.* Minden imádságok velejek. Posonban 1737. 8. r.
- Nemes ember,* nemes asszony. Nagyszombatban 1748. 4. r. [*Dorell* József.]
- Nógrádi Mátyás.* Idvesség kapuja. Kolozsvár. 1672. 4. r. **1133.**
- Osterwald* Romlotság kuffejéről való elmélkedései, magyarra fordítotott s nyomtatott Debreczen 1745. 8. r.
- 2. Sz. Historiák rövid summája, fordította Maróti György. Debreczen. 1745. 12. r.
- Otrokotsi Főris Ferentz.* 1. Istennel járóknak tökéletességek. Nagyszombat. 1699. 12. r. **1547.**
- 2. Idvességes beszélgetések. Kolozsvár. 1683. 8. r. **1300.**
- 3. Róma sz. város. Nagy Szombat. 1698. 8. r. **1535.**
- 4. Magyar Izraelnek imádsági. Kolozsvár. 1682. 12. r. **1286.**
- 5. A jó lelki esméretnek maga mentő tanubizonyysága. Kassán 1694. 12. r.² **1453.**
- Örvendi Molnár Ferentz* Lelki tárháza. Debreczen. 1666. 8. r. **1034.**
- Oktató tanátsadás* a Sz. Irás olvasására. Debreczen. 1751. 8. r.
- Orvosságos* s egyszersmind konfectekről irott könyv. 4. részben. Kézírás. — Más ugyan *orvosságos* könyv. 4. részben. — Ismét más olyan, veres táblájú. 4. részben.
- Palatina* Katekesis.
- Pápai Páriz Ferencz.* 1. Deák és magyar dictionarium. Lőcsén 1708. 8. r. **1746.**
- 2. Pax aulae. Kolozsvár. 1696. 12. r. **1488.**
- 3. Pax crucis. Kolozsvár. 1710. 12. r. **1775.**
- 4. Pax animae. Kolozsvár. 1680. 8. r. **1242.**
- 5. Pax corporis. Kolozsvár. 1695. 8. r. **1474.** — Ujabb editio. Kolozsvár. 1747. 8. részben.
- 6. Pax sepulchri. Kolozsvár. 1698. 12. r. **1526.**
- Pápai Páriz Imre.* Keskeny uta. Lőcsén 1689. 12. r. **1377.**

¹ A nyomtatás éve téves. E munkának két kiadását ismerjük: Kolozsvár. 1683. 1684.

² Egyetlen példáját sem ismerjük.

- Pázmány Péter*. 1. Kalauzza. Pozsony. 1637. Foliant. **673**.
 — 2. Alvintzi Péterhez irt öt levelei. Kassán 1741. 12. r.
 — 3. Imádságos könyv. Nagyszombat. 1701. 4. r. **1640**.
 — 4. Nyoltz okok, a mellyekre nézve egy főember vallását változtatván, a római hitre tért. Bétsben 1732.
 — 5. Csengetyü e világi haszontalanságok ellen. Nyom. 1699. 12. r.¹ **1548**.
Patai István. Szent Sákramentomokról. Fejérvár. 1643. 8. r. **740**.
Patai Balog János Lelki igazgatása. Ultrajecti. 1700. 12. r. **1571**.
Pataki István. Világ dolgainak igazgatásának mestersége. Kolozsvár. 1681. 4. r. **1263**. — Ismét más kétszer.
Perkinsiusnak lelkiismeret akadékiról való könyve. Amsterdam. 1648. 12. r. **800**.
Perliczi Dániel Pestis ellen való orvosi oktatása. Budán 1740. 4. részben.
Placet János Keresztyén etikája, mely vagy az igaz megtérésről. Debretzenben 1750. 8. rész.
Perneszi Sigmond. Idvesség paissa. Kolozsvár. 1676. 8. r.² **1195**.
 — 2. Lelki flastroma. Kolozsvár. 1678. 8. r. **1222**.
Pesti Gábor Uj testamentoma. Bécsben 1536. 8. r. **6**.
Petrózi Kata Szidonia. Jó illattal füstölgő igaz szív. 1708. 8. r. **1747**.
 — 2. Jó illatu tizenkét lilium. Kolozsvár. 1705. [12°] **1704**.
Pétsvárad Péter. Pázmány Péternek Sz. Irásról s az Ekklesiáról irott könyvének felbonczolása. Debreczen. 1629. 4. r. **579**.
Polgári törvények s istenes rendelések a Sz. Irásból. Debreczen. 12. részben. 1610. **420**.
Pósházi János. 1. Igasság istápja. Patak. 1669. 4. r. **1096**.
 — 2. Három kérdésre való feleletének megerősödése. 1666. 12. r. **1050**.
 — 3. Ben sült veres kolop. [1666.] 12. részben. **1053**.
Politica philosophiai okoskodás szerint való rendes életnek példája. Lőcsén 1674. 8. részben.³ **1169**.
Prágai András. Lásd *Gvevarai Antal*.
Palánki János. Sz. Háromság tüköre. Kassán 1668. 8. rész. **1065**.
 Lásd felyebb: *Drégel*, ott más munkája is van ez auctornak.
Rádai Pál Lelki hódolása, vagy igaz keresztyénhez illő imádságok és énekek. Debreczen. 1724. 12. r.
Rambak Jakab. Gyermeknek kézi könyvetskéjek, melly magában foglalja 1. Az idvességnek rendét, 2. Az idvességnek kintseit. 3. Keresztyén életnek száz reguláit. 4. Külső erköltsöknek száz reguláit. 5. Imádságokat. Fordította Bárány György. Nyom. Jenában 1740. 12. r. — Vagyon egyben kötve az Augustana Confessioval. Lásd hát felyebb: *Augustana Confessio*.
Rotterodámi Rézmánnak a keresztyén vitézséget tanító kézben viselő könyvetskéje, fordította Salánki György. Lugdunomban 1627. 8. részben.⁴ **563**.
Sámbár Mátyás. Matkó hazugságának meg[torkollása] s Posaházi mocsának megtapodása. 1667. 8. r. **1056**.

¹ Szerzője nem Pázmány Péter, hanem Nyéki Vörös Mátyás. Egyetlen példáját sem ismerjük.

² Téves, mert 12°.

³⁻⁴ Téves, mert 12°.

- 2. Három idvességes kérdés. Kolosvár. 1748. 12. r.
Samariai János. A helvecziai valláson levő ekklesiáknak czeremoniájokról.
 Lőcsén 1636. 4. részben. 662.
- 2. Magyar Harmonia. Pápán 1628. 4. r. 573.
- Sárpataki Mihály*. Noé bárkája. Kolozsvár. 1681. 4. r. 1264.
- Seneka*. Lásd felyebb *Keresztyén Seneka*.
- Selyei Balog István*. Uti társ. Váradon 1657. 8. r. 928.
- 2. Temető kert. Várad. 1655. 8. r. 905. (?) 906. (?)
- Selyem* eresztésnek módja. Szebenben 1754. 8. rész.
- Sibelius Gáspár* Imádsága. Kolozsvár. 1613.¹ 12. részben. 1151.
- Siderius* Katechismussa.²
- Skotodulus* és *Diafanus* együtt beszélgetések. 1671.³ 1125.
- Skultetus* Postillái. Molnár Albert fordította. Oppenheimban 1617. 4. részben. 475.
- Soltárok* négyes nótáik. Debreczen. 1743.
- Sós Ferentz*. Isten hartzá az emberekkel, a pestisről. Kolozsvár. 1720. 8. rész.
- Sós Kristóf*. Az utolsó profétákról való prédikációk. Bártfán 1601. 4. részben. 372.
- Szakáts* mesterségnek könyvetksége. Kolosvár. 1745. 12. részben.
- Szatmári Mihály*. Urvacsora felett meggyújtott szövétnek. Traject. 1739. 8. részben.
- Szatmári István*. Belgiumi ekklesiák hitekről való vallástétel. Amstelodam. 1650. 12. r. 830.
- Szatmári János*. Kegyes ajakak áldozó tulka. Kolozsvár. 1707. 8. r. 1727.
- Szatmári Ötves István*. Titkok jelenése. Szebenben 1668. 8. r. 1078.
- Székely István* Keresztyénség fundamentomáról való rövid tanusága.
 Nyom. 1546. 8. r.⁴ 17.
- Székely István* Krónikája. Krakkóban 1558.⁵ 4. r. 38.
- 2. *Soltárok* fordítása. [Krakkó.] 1548. 8. részben. 19.
- Szentábrahám Mihály* Sokféle szükséghez alkalmaztatott könyörgései.
 Kolosvár. 1746. 12. részben.
- Szentirás* historiája summája. 12. r. Lásd felyebb: *Osterwald*.
- Sz[ent]péteri István*. Táncz pestisse. Debreczen. 1695.⁶ 8. r. 1501.
- 2. Ördög szigonya. Debreczen. 1699. [8°] 1538.
- 3. Hangos trombita. Debreczen. 1698. [8°] 1521. Egybe vannak kötve.
- Szikszai P. Sámuel*. Menyország utja. Bártfán 1702. 8. r.⁷ 1643.
- Szokolyai István*. Sérelmes lelket gyógyító balsamom. Kolozsvár. 1671. 12. r.⁸ 1178.
- 2. Az ó-testamentomi írásokból egyben szedegetett könyörgések.
 Kolozsvár. 1672. 12. r.⁹ 1135.

¹ A nyomtatás éve téves, 1673-ban jelent meg.

² 1711 előttről 13 kiadása ismeretes. (R. M. K. I. 297. 543. 610. 733. 992. 993. 1081. 1156. 1265. 1382. 1386. 1391. 1537.)

³ (Pathai István). Amaz két fejű és tíz szarvu Bestian ülő Babillonnak, mezeitelenségének tüköre. (Sárospatak) 1671. 12°.

⁴ Egyetlen példáját sem ismerjük.

⁵ Csak az ajánlása kelt 1558-ban, a colophon szerint 1559-ben jelent meg.

⁶ A nyomtatás éve téves, mert 1697-ben jelent meg.

⁷ Téves, mert 12°.

⁸ Egyetlen példáját sem ismerjük.

⁹ Oldalt megjegyezve: Egybe van kötve.

- Szőnyi István*. Martirok koronája. Kolozsvár. 1675. 8. r. **1180**. — Ismét nyomt. 1727. Norimb.
- 2. Vezér tsillaga, melly áll buzgóságos imáds. Nyom. 1748. 12. r.
- Szeli József*. Luther Márton kis Katechismussa és annak fontos magyarázatja. Brassóban 1748. 8. részben.
- Stehelin Kristóf* Házi kintse, az az a Heidelbergai katekismusnak magyarázatja. Nyomt. 1752. Kolosvár. 4. részben.
- Tabera*, vagy Vári Krisztinának menyei tűz által való haláláról lett munkátska. Kolosvár. 1716. 8. r.
- Taddeus*. A Sz. Írásban egymással ellenkezni láttató helyeknek meggyeztetések. Magyarra fordította Debretzeni János. Ultrajecti. 1658. 12. részben. **937**.
- Tatárok* rabságokban nyomorgó magyarok énekek. 12. részben.
- Teleki Mihály*. Fejedelmi lélek. Kolozsvár. 1689. 4. r. **1373**.
- Telki Bányai István*. Angliai puritanismus. Ultrajecti. 1654. [12°] **894**. — Mással egyben kötve vagon. Lásd hát felyebb: *Miskoltzi Gáspár*: Angliai independentismus.
- Teifalvi Tziba Márton*. Romanocategorus. 1637. 12. r. **667**.
- Temetési* prédikatiók és oratiók. 4. részben.
- Tetsi Miklós*. Lilium humilitatis. Kolozsvár. 1679. 12. r. **1235**.
- Titulusokról* való könyvetske, írásban.
- Tofeus Mihály*. Soltárok magyarázatja. Kolozsvár. 1683. 4. r. **1302**.
- Tolnai István* Apostoli tudományra vezető kalauzza. Kolozsvár. 1679. 8. r. **1236**.
- Tolnai Dalí János*. Daneus Rácai. Patak. 1654. 8. r. **892**.
- Tolnai István* A számkivetést szenvedő csehekhez és morvaiakhoz küldött vigasztalása. Fejérvár. 1632. 4. r. **617**.
- Torkas András* Engesztelő áldozatja. Hálában 1709. 12. r. **1759**.
- Totfalusi Kis Miklósnak* mentsége. Kolozsvár. 1698. 8. r. **1528**.
- 2. *Biblia*. Nyomt. 1685. Amstelodám. Tokba téve. **1324**.
- Tournafort*. A füvekről, azoknak nemeiről, hasznokról irt könyvei, képjeikkel lefestve szépen. 3 tomusban. Parisban 1719. 4. r. Deákul.
- Tsombor Márton* Udvari oskolája. Bártfán 1613.¹ 12. r. **527**.
- 2. Utazásának leírása. Sem eleje, sem vége.² **500**.
- Tsuzi Ts. János* Lelki áldozatja, mindennapi közönséges imádságok. Nyom. 1736. 8. r.
- Tsuzi Ts[feh] Jakab* Tanító oskolája. Debreczen. 1680. 12. r. **1242**.
- Tyukodi Márton* Josef patriarkáról irtott predikatiói. Várad. 1641. 8. r. **723**.
- Tzeglédi István*: Sion vára. Patak. 1675. 4. r. **1187**.
- Tzikó Mihály*. Rövid igazgatása a törvénykezésnek. Gyulafejérvár. 1647. 4. r. **791**.
- Tzeglédi György s Károlyi Péter*. A keresztyének vallásokról az Istenről. Debreczen. 1569. 4. részben.³ **71**. — Mással van egybe kötve.
- Tzeglédi István*. Dágon ledölése. [Kolozsvár.] 1670. 4. r. **1100**.
- 3. Csatazó léleknek lelki diadalma. [Kassa. 1659.] 8. r. **942**.
- 4. Az ország romlása okairól. Kassán 1659. 8. r. **941**.
- 5. Malach doctor. 1659. 8. r. **946**.

¹ A nyomtatás éve téves, mert 1623-ban jelent meg.

² Europica varietas. Kassa. 1620. 12°.

³ Egyetlen, czimlap nélküli, példája ismeretes.

- 6. Barátsági dorgálás. 1663. 8. r. **1002.**
Tzanaki Máté A döghalálról való rövid elmékedése. [Kolozsvár.] 1634.
 8. r. **636.**
Váradi Mátyás Égő szövétneke. Franekera. 1668. 12. r. **1064.**
Váradi disputatio. Kolozsvár. 1569. 4. r. **75.**
Váradi Biblia. Váradon 1661.¹ Folioban. **970. 976.**
Vásárhelyi Matkó István Bányász csákánya. 1678.² 4. r. **1072.**
 — 2. Élő kenyér. Kolozsvár. 1691. 12. r. **1407.**
 — 3. Fövényen építetett ház romlása. 1666. 8. részben. **1043.**
Véber János eperjesi patikárius Döghalálról való rövid oktatása. Nyomt.
 Tsikban 1739. 4. r.
Vedelius Miklós. Hittől szakadásnak telyes megorvoslása, melyet ma-
 gyarra fordított Laskai János. Várad. 1644. 12. r. **764.**
 — 2. S. Hilarius, magyarra fordította Pankotai Ferencz. Várad. 1650.
 12. r. **839.**
Veresegyházi János. Lelki patika. Lőcsén 1648. 12. r. **810.**
Veres tromfosdit játszó sandal barátinak játék elvesztéseért való meg-
 piricskeltetése. 1666. 8. r. **1052.**
Vigasztalásoknak hasznos voltáról a lelki hartzban. 12. részben.
Vitringa. Lelki élet. Magyarra fordította Bába Vásárhellyi Ferencz. Frank-
 furt 1722. 8. r.
Vollébius János. Keresztyéni tudománynak rövid summája. Magyarra for-
 ditotta Komáromi Cs[ipkés] György. Ultrajecti. 1653. 12. r. **877.**
Volf Abrahámnak és Rogallen Frideriknek atyafiságos serkengetése
 a tanítókhöz. Jenában 1736. 8. r.
Udvári ember. N. Szombat. 1750. 8. r. [Dorell József.]
Zengedező mennyei kar, vagy válogatott isteni ditséreteket s énekeket
 magában foglaló Gradual. Frankfurt 1743. 12. r.
Zilahi János. Igaz vallásnak világos tüköre. Kolozsvár. 1672. 8. r. **1136.**

* * *

Ezután következik a katalógusnak második, tárgyak szerint csoportosított jegyzéke:

Laistrom, melyben a könyvek bizonyos Titulusok alá irattak a materiák szerint.

I. A Szent Háromságról.

1. Demeter Márton Sz[ent] Há[romságról] írott könyve.	5. [Szathmár-] Némethi Mihály Az egy isteni állatban levő isteni személyeknek mutató tüköre.
2. Gelei [Katona] István Titkok titka.	6. Sárpataki [Mihály] Noé bárkája.
3. Hegyesi István Kegyesség nagy titka.	7. Váradi disputatio. [Dávid Ferencz.]
4. Melotai [Nyilas] István Sz. Háromság tüköre.	8. [Drégely-] Palánki János Sz. Háromság tüköre.

II. Az igaz hit ágazatiról.

1. Apafi Mihály Magyar Vendelinusa.	4. Freylinghusius Rövid summája.
2. Dávid parittyája. [Diest—Uzoni.]	5. Gyöngyösi László Vallás fundamentoma.
3. Félegyházi Tamás Keresztyén igaz hitről való tanítása.	6. Kálvinus János Igaz hitre való tanítása.
	7. Köleséri [Sámuel] Idvesség sarka.

¹ Várad, 1660 — Kolozsvár, 1661.

² A nyomtatás éve téves, mert 1669-ban jelent meg.

8. Komáromi [Csípkés] György Igaz hit.	12. Pósházi János Igasság istápja.
9. Mártonfalvi György Tanító theológiája.	13. Váradai Mátyás Égő szövéteke.
10. Nádudvari Péter Prédikációi.	14. Volebius János Keresztyén tudomány rövid summája.
11. Nagybányai Benedek Igaz vallásu keresztyén.	

III. *Confessiók és catechismusok.*

1. Augustana confessio.	7. Lampe Kegyelem szövetségében való vezérlése.
2. Belgica confessio. [Szathmári István.]	8. Palatina catechesis.
3. Fogarasi Ferencz Kis keresztyéne.	9. Rambak [Jakab] Gyermekeknek kézi könyvecskéjék.
4. Félegyházi Tamás Catechismusa.	10. Siderius [János] Catechismusa.
5. Helvetica confessio.	
6. Kalvinus [János] Catechismusa.	

IV. *A Szent Biblia fordítása és editiói.*

1. Félegyházi Tamás Uj Testamentoma sok szép magyarázatokkal.	4. Pesti Gábor Négy Evangelisták fordítása.
2. Heltai Gáspár [Magyar] Bibliája. Uj testamentoma.	5. Tótfalusi [Kis Miklós] Bibliája.
3. Káldi György fordítása a Vulgata szerint.	6. Váradai biblia [Károlyi Gáspár].
	7. Károlyi Gáspár Bibliája. Nyomt. Ultrajectumban 1747-dik esztendőben.

V. *A Sz. Írás némely részeire való magyarázatok.*

1. A Josef pátriarka históriájára Tyukodi Márton prédikációi.	Az LXVIII. soltárra Bándi Sámuel.
2. A Daniel profecziájára Kecskeméti [A.] János.	A XXII. soltárra Keresztúri Pál.
3. Az Énekek Énekére Debreczeni K. János.	Az LI. soltárra Nógrádi Mátyás.
4. Az egész soltárookra Tofeus Mihály.	5. A Római levélre Derecskei Ambrus.
	6. A m[ennei] jelenésekről irt könyvre Szatmári Ötves István. Melius Péter.

VI. *Dominicák szerint való prédikációk.*

1. Alvinczi Péter Postillái 2 tomusban.	4. Kulcsár György Postillája.
2. Bornemisza Péter Prédikációi.	5. [Szathmár-]Némethi Mihály Dominikája. úgy az ő
3. Gelei [Katona] István Váltság titka 3 tomusban.	6. Dominikális prédikációi tomlaléka.

VII. *Palatina catechesis szerint való prédikációk s tanítások.*

1. Drégely-Palánki János Idvesség láncza.	3. Pósházi [István] Igasság istápja.
2. Keresszegi István Prédikációk tárháza.	

VIII. *Az imádságról tanító könyvek és az uri imádság magyarázatja.*

1. Borosnyai Sigmund K[eresztyén] e[mberek] papi tisztí.	3. Szatmári [Pap] János Kegyes ajakak áldozó tulkaik.
2. Margitai Péter Prédikációi.	4. Komáromi István Uri imádságra irott prédikációi.

IX. *Imádságos könyvek.*

1. Arnd János Paradicsom kertecskéje.	11. Rádai Pál Lelki hódolása.
2. Gerhárd [János] Kegyeség gyakorlása.	12. Szentábrahám Mihály könyörgései.
3. Igasság áldozatja.	13. Szokolyai István könyörgéses könyvecskéje.
4. Imádságos könyvecské az úton járóknak.	14. Csuzi [Cseh Jakab] Lelki áldozatja.
5. Kegeilius [Filep] Elmélkedései.	15. Bujdosás emlékezet köve. [gr. Bethlen Kata.]
6. B. Lázár János Okos teremtett állatja.	16. [Páriz] (Pápai) Ferencz Kereszt békessége.
7. Medgyesi Pál Praxis pietatis.	17. Técsi Miklós Liliom humilitatis.
8. [Szathmár-] Németi Mihály Mennyei tárház kolcsa.	18. Torkos András Engesztelő áldozatja.
9. Otrokocsi [Fóris Ferencz] Kereszt alatt nyögő magyar Izrael.	
10. Füstölő csepű. [Szántai Mihály.]	

X. *Szép elmékedések, melyekkel az istenfélő ember megerősíti magát a világi sok gyalázatok, rágalmozások, kísértetek között, vigasztalja keserőségében, segíti menyre etc.*

1. Arnd János Igaz keresztyénségről írott könyvei.	17. [Páriz] (Papai) Ferencz
Lélek
Koporsó } békessége.
Udvar }
2. Ács Mihály Boldog halál szekere.	
3. Bona János Égre vezető kalauzza.	18. Patai [Balog] János Lelki igazgatása betegségben.
4. Dobrai Csutak Sámuel Lelki olajja.	19. Petróczy Kata Tizenkét liliuma.
5. Gődölvai János Elmékedései.	20. Szokolyai István Sérélnes lelket gyógyító balsamum.
6. Heltai Gáspár Vigasztaló könyvecskéje.	21. Vedelius [Miklós] Hittől szakadásnak orvoslása, ugy az ő S. Hilariussa.
7. Inczédi József úr Liliomok völgye.	22. Veresegyházi [Szentyel János] Lelkipatikája a harcban.
8. Kegelius [Filep] Tizenkét elmékedései.	23. Vigasztalásoknak hasznos voltáról.
9. Kereszturi Pál Egyenes ösvénye.	24. Enyedi [Molnár] János Isten ígéreteinek arany bányája.
10. Ugyan az ő Mennyei társalkodása.	25. Eperjesi (!) Madarász Márton Jó élet és boldog halálról.
11. Kempis Tamás a Krisztus követéséről.	26. Vitringa Lelki élete.
12. Keresztyén Seneka.	
13. Medgyesi Pál Praxis pietatis.	
14. Molnár Alberttől kiadatott Summum bonum.	
15. Müller [Henrik] Lelki nyugasztaló órái.	
16. Otrókoci [Fóris Ferencz] Istennel társalkodók tökéletességek.	

XI. *A Sakramentomokról, főképpen az Ur vacsorájáról.*

1. Bárányok vezérlése.	6. Szathmári Mihály Ur vacsorája felett való szövétneke.
2. Idvesség rende.	7. Tolnai [István] Kalauzza.
3. Liturgia.	8. Vásárhelyi Matkó István Élő kenyér.
4. Melotai [Nyilas István] Agendája.	9. Melianus Onatereth Igasság paissa.
5. Pathai István A sz. sakramentomokról.	

XII. *Innepekre rendelt prédikációk.*

1. Debreczeni Ember Pál Sz[ent] Siklussa.	3. Találatnak fellyebb a VI. szám alatt előszámlált könyvekben is.
2. Kecskeméti János Prédikációi.	4. Sélyei Balogh István Uti társa.

XIII. *Temetésre való prédikációk.*

1. Bethlen Péter Temetési pompája.	4. Margitai Péter Temető prédikációi.
2. Halotti prédikációk.	5. [Szathmár-] Némethi [Mihály] Halotti centuriája.
3. Károlyi Susanna Halotti pompája.	

XIV. *A római catholica vallásnak, annak rendtartását előadó könyvek.*

1. Életnek és értelemnek kenyere.	11. Tejfalvi Cs[iba] Márton Romano-categorus.
2. Gratianus Rechabeus [15 dilemmák.]	12. Tolnai [István] Kalauzza.
3. Jesuiták titkaik.	13. Czeglédi [István] } Malach doctor.
} Dágon ledöleése.
} Barátsági dorgálás.
4. Komáromi [Csipkés György] Pápista-ság ujsága.	14. Vásárhelyi Matkó István Bányász csá-kánya.
5. Molnár Albert Jubileusi collectája.	15. Hunnius Miklós Fundamentomos tractája.
6. Otrókoci [Fóris Ferencz] Romája.	16. Váradai Máttyás Égő szövétneke.
7. Pázmány Péter Kalauzza, Imádságos könyve.	
8. Pósházi [János] Irási.	
9. Sámbar Máttyás.	
10. Skotodulus és Diafanus. [Pathai István.]	

XV. *Egymással vagdalózással ellenkezők, elmésen tréfálódók és tréfáson mocskolódók.*

1. Alvinczi Péter feleleti a Pázmány mocskos leveleire.	2. Dobraviczai Miklós Jafetkéje
	3. Melius [Péter] A titkos könyvre való írása.

4. Pázmány {Kalauzza.
Alvinczi Péterhez írott levelei.	7. Tolnai István Kalauzza.
5. Posaházi [János] Három kérdésre való felelet.	8. Czeglédi [István] Dágon ledőlése.
6. Sámbar Mátyás Matkó ellen. [A három idvességes kérdés.]	9. Vásárhelyi Matkó István Bányász csákány.
	10. Veres tromfosdit játszó Barát megprickseltetése. [Czeglédi István.]

XVI. *Némely nagy bűnök ellen valók, a minémü a táncz, káromkodás stb.*

1. Otrokocsi [Fóris Ferencz] Prédikációi.	3. Ide tartoznak nagy részben a X. iitulus alatt előszámlált könyvek.
2. Szentpéteri István Táncz pestisse, Ördög szigonya.	

XVII. *Az elválasztásról és megtérésről.*

1. Báthai György Lelki próbaköve.	4. Ide tartoznak nagy részént a II. és X. titulus alatt előszámlált könyvek.
2. Debreczeni Ember Pál Garizim és Ébál.	5. Placet János Magyar ethikája.
3. Csuzi Cs[eh] Jakab Tanító oskolája.	

XVIII. *Orvoslásra tanító könyvek nevezetesen a pestis ellen.*

1. Buzinkai György Rövid oktatása a pestis ellen.	4. [Páriz] (Pápai) [Ferencz] Pax corporis.
2. Lampe Gileádi balsamonnya.	5. Miskolczi Ferencz Chirurgiai utitárs.
3. Perliczi Dániel Pestis ellen való oktatása.	6. Véber János Döghalálról való rövid oktatása.

XIX. *Historiák.*

1. Dálnoki [Benkő] Márton Magyar Flo-russa.	3. Franzius [Farkas] Az oktan állatok históriája.
2. Forró Pál Magyar Curtiussa a N. Sándor viselt dolgairól.	4. Haller János Hármás históriája.
	5. Székely István Krónikája.

XX. *Magyar historiák.*

1. Bethlen Miklós élete s azzal Erdély históriája.	5. Kováts János Magyarok krónikájának rövid summája.
2. Historiája a magyarországi ekklesiák üldöztetéseknek.	6. Miczbán grófné egy terhel hét gyermeket szülő aszszony históriáját lásd a Bocskai István Temetési pompájában, Bethlen Gábornéjében és az Malach doctor előljáró beszédében.
3. Kemény János élete s azzal Erdély históriája.	
4. Heltai [Gáspár] Magyar Bonfiniussa.	

XXI. *Isteni dicséretetek és szép énekek.*

1. A rendes Énekes könyv, a melyben minden alkalmatosságokra rendeltetett énekeink vagynak, mind debreczeni, mind kolozsvári nyomtatás szerint.	2. Uj zengedező mennyei kar, melyben régi és új válogatott énekek vagynak.
	3. Rádai Pál Lelki hódolásában vagynak.

XXII. *Az uralkodókban megkívántató virtusokról.*

Királyok túlköre, mely Füsüs János által irattatott.

Már a katalógus futólagos áttekintése után is látható volt, hogy a gróf Bethlen Kata könyvtárában túlnyomóan sok a *hungarikum*. A régi mondás, mely szerint valakit könyvtáráról lehet megismerni, mindvégig érvényes marad ugyan, bár a világ folyásával egyben másban módosul, Bethlen Kata idejében még csakugyan teljes épségében fennállt. Mert a minek Árva Bethlen Katát életirói, levelei és munkái festik, könyvtára is olyannak mutatja. Ha arra gondolunk, hogy ez a tekintélyes gyűjtemény aránylag rövid idő alatt került össze, Bethlen Katának erős akaratát és nemes fényűzését; ha arra, hogy rendeztette, katalogizáltatta — pontosságát, lelkiismeretességét kell e tények mögött

keresünk. A gyűjtemény gazdagsága földi javakra, magas irodalmi színvonala — fenkölt lélekre, kizárólagosnak mondható vallási iránya: az égbe néző s vigasztalást kérő árva nagyasszony mély hitére, Istenben való csendes megnyugvására mutat. Viszont, ha végső intézkedését nézzük, meg kell látnunk a jövő reménységét, mely erős, magyar szivét eltöltötte, melynek biztos alapját a nemzeti műveltségben kereste. Katalógusának fő vonásai, hogy magyarságát, áhítatát hirdető könyvekről szólnak, megértetik velünk még azt is, hogy ez a sokat szenvedett és nemesen túrni megtanult nagyasszony, ha az életben mégis boldog volt, boldogságát magyarságának és vallásosságának köszönhette.

Ez a katalógus azonban nem csupán életrajzi adalék, hanem egyben könyvészettörténeli is. Mert belőle megértjük első sorban Bod Péternek könyvészeti fölfogásában korának magyarországi katalógus-rendszerét és azonfölül megismerjük annak élő könyvkereskedelmét, illetőleg forgalmát. Azonfölül értékes aktája általában műveltségünk történetének és különlegesen könyvészetünk multjának. Ez a katalógus régi könyvkinccsünk anyagából olyan ritkaságokat birt, melyek közül ma 11 műnek csak egyetlen példája ismeretes, négy pedig, pótolhatatlan veszteségére irodalmunk XVI. és XVII. századi történetének, teljesen ismeretlen.

E négy ismeretlen művet e szerint csak itt föntmaradt hiányos címekkel tudjuk a RMK-hoz csatolni.

1. *Szeben 1595.* Evangéliomok és Epistolák, melyeket esztendőnként minden vasárnapon szoktak olvasni. Szebenben 1595. 12°. (V. ö. RMK. I. 296.)

2. *H. n. 1673.* Győzedelmeskedő fegyver vagy az igaz Magyaros Magyar Tábornak szükséges alkalmatosságira iratot könyörgések. Nyomt. 1673. 12°.

3. *H. év n. (XVII. sz.)* Tatárok rabságokban nyomorgó magyarok énekek (így) 12°. (V. ö. *Bod Magyar Athenas* 197—198. l.)

4. *H. n. 1703.* Gyulai Ferentz Ur felett való akciók. 1703. eszt. 4°.

Dr. Lukinich Imre.¹

Köblös Zoltán.

¹ E tanulmány bevezető része és a katalógus mása dr. Lukinich Imre úr munkája; a könyvtár történetének némely bővítését s a katalógus adatainak könyvészetünk mai eredményei szerint való megállapítását a szerző beleegyezésével Köblös Zoltán úr végezte.